

УДК [340.12:347.965](436)"1849"(09)

АВСТРІЙСЬКЕ ТИМЧАСОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ПРО АДВОКАТСЬКИЙ ПОРЯДОК 1849 Р.: ЗМІСТ ТА ІСТОРИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Олег Штинда

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: oleg.shtynda@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-3986-3019*

Проаналізовано зміст Тимчасового положення про адвокатський порядок від 16 серпня 1849 р. Зазначено, що його прийняття в Австрійській імперії стало важливим етапом реформування адвокатури. Охарактеризовано порядок створення адвокатських палат, умови допуску до адвокатської діяльності, вимоги до кандидатів на адвокатський статус, а також процедуру проведення адвокатських іспитів. Окремо розглянуто питання дисциплінарного нагляду та безоплатної правової допомоги, що були закріплені в Тимчасовому положенні 1849 р.

Показано, що Тимчасове положення 1849 р. регламентувало право адвокатів на представництво в цивільних справах у межах усього округу відповідного апеляційного суду, де вони мали місце проживання. У кримінальних справах це питання залишалося відкритим, оскільки передбачалося його окреме законодавче врегулювання. Це свідчило про те, що юрисдикція адвокатів значно розширювалася порівняно з попередніми нормами.

Акцентовано, що умови допуску до адвокатської діяльності були закріплені у ст. 10 Тимчасового положення 1849 р. Зокрема, Тимчасове положення встановлювало чотири основні вимоги: австрійське громадянство, повноліття, бездоганну репутацію та підтвердження кваліфікації складанням адвокатського або фіскального іспиту. Додатково, ст. 11 Тимчасового положення 1849 р. визначала, що особи, які вже мали право представництва сторін у судах (*Justiziäre*), могли отримати адвокатський статус навіть без складання цих іспитів, якщо відповідали іншим вимогам.

Зазначено, що питання адвокатських іспитів деталізувалися у ст. 12–17 Тимчасового положення 1849 р. кандидати мали подати заяви до апеляційного суду, підтвердивши наявність наукового ступеня доктора права, а також проходження трирічної практики (після отримання ступеня доктора) або п'ятирічного стажування після завершення юридичної освіти на відповідному факультеті. Водночас всі університети вважалися рівними. Важливою поступкою було положення ст. 13 Тимчасового положення 1849 р., яке до 31 грудня 1850 р. дозволяло суддям, які бездоганно виконували свої обов'язки протягом п'яти років, складати адвокатський іспит. Це свідчило про намір австрійської влади інтегрувати досвідчених юристів до кола адвокатів.

Встановлено, що процедура проведення іспитів була чітко врегульована. Ст. 14 Тимчасового положення 1849 р. передбачала створення адвокатської кваліфікаційної комісії при апеляційному суді у складі голови (члена суду), двох суддів та двох адвокатів. Відповідно до ст. 15 Тимчасового положення 1849 р., бути присутніми на іспитах могли судді, прокурори, адвокати та доктори права. Перевірка знань включала оцінювання компетентності в цивільному та кримінальному праві (ст. 16), а за результатами іспиту визначалася лише придатність або непридатність кандидата до адвокатської діяльності, без виставлення балів (ст. 17). Все-таки можемо побачити небажання Австрійської монархії відійти від стандарту суддівського нагляду та контролю за адвокатами навіть на початковому етапі – складення іспитів

кандидатами. Примітно, що адвокат повинен був розпочати свою професійну діяльність протягом трьох місяців з моменту його призначення. В іншому випадку він втрачав таке право.

Важливою новацією Тимчасового положення було встановлення дисциплінарного нагляду за адвокатами, що регулювалося ст. 20 Тимчасового положення 1849 р. Контроль здійснювали апеляційні (вищі крайові) суди, які мали виключне право ініціювати дисциплінарне провадження. У разі необхідності тимчасового усунення або звільнення адвоката, апеляційний суд очікував на висновок адвокатської палати, а потім передавав справу до Верховного суду. Додатково, в разі дисциплінарних проступків, передбачалося накладення доган або штрафів відповідно до чинної судової юрисдикції.

Ключові слова: Тимчасове положення 1849 р., адвокатська діяльність, адвокатські палати, адвокатські іспити, дисциплінарна відповідальність, правова реформа, Австрійська імперія.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/Ma.2025.80.163>

У сучасних умовах проведення демократичних реформ в Україні важливим є удосконалення адвокатської діяльності, дотримання принципів адвокатської етики та забезпечення гарантій, наданих адвокатуві під час дисциплінарного провадження щодо нього. Незалежність адвокатури встановлена в Україні як конституційний принцип діяльності адвокатів з метою ефективного забезпечення охорони і захисту прав та інтересів громадян. Адвокатура є важливим інститутом реалізації на практиці принципу верховенства права, а також практичного використання конституційного права на судовий захист та надання висококваліфікованої професійної правової (правничої) допомоги.

З прийняттям Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» 2012 р. роль та значення адвоката утвердилося ще більше, оскільки були закріплені принципи та засади, види та гарантії адвокатської діяльності, зокрема в питаннях процедури притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Сьогодні в умовах російсько-української війни, прагненні втілити принцип верховенства права на практиці, побудови громадянського суспільства, теоретичне переосмислення ролі та місця діяльності адвокатів набуває особливого значення. Вивчення та узагальнення національного історичного досвіду юридичного закріплення принципів адвокатської етики та його дисциплінарної відповідальності відповідає соціальним потребам та запитам сучасного українського суспільства, а також перспективам модернізації держави відповідно до європейських традицій та стандартів.

Значний інтерес представляє історико-правове дослідження становлення та розвитку законодавства про дисциплінарну відповідальність та його застосування у Галичині у складі Австрії та Австро-Угорщини, оскільки саме у цей період адвокат став не лише «захисником в суді», а й активним представником національного відродження.

Питання щодо історико-правового аналізу джерел австрійського законодавства про адвокатуру, яке діяло в Галичині протягом XIX ст. досліджували: Н. В. Анішук, І. Й. Бойко, І. Б. Василик, І. Ю. Гловацький, Є. С. Дурнов, В. С. Кульчицький, В. С. Макарчук, М. В. Никифорак, О. Д. Святоцький, В. О. Святоцька, Б. Й. Тищик та ін. Не зменшуючи роль науковців та дослідників у вивченні питання генези нормативного регулювання адвокатської діяльності в Австрійській монархії, варто констатувати, що розкриттю змісту австрійського Тимчасового положення про адвокатський порядок 1849 р. та його історико-правової характеристики приділено недостатньо уваги.

Метою статті є аналіз Тимчасового положення про адвокатський порядок 1849 р., яке було прийнято в Австрійській імперії, аналізу його змісту та виокремлення його основних ознак, зокрема крізь призму питань етики та дисциплінарної відповідальності адвокатів.

Як відомо, інститут адвокатури в Австрійській монархії було засновано відповідно до австрійського положення «Про загальний судовий устрій» від 1 травня 1781 р. Це Положення поширило свою чинність також і на Галичину і Буковину. Згідно з цим Положенням до особи, котра мала намір стати адвокатом, висувалися такі умови: наявність вищої юридичної освіти; ступінь доктора права; проходження практики в адвоката і складання іспитів [1, с. 172]. Також так званий «кандидат на посаду адвоката» повинен відповідати етичним стандартам, зокрема мати незаплатовану репутацію. Це означало фактичну відсутність боргів, володіння зразковою поведінкою в приватному житті тощо. У 1802 р. для кандидатів було введено ще одну вимогу: опісля закінчення стажування в адвоката вони мали ще отримати від австрійського імператора дозвіл на складання адвокатського іспиту [2, с. 109]. У 1826 р. було прийнято норму про те, що особу, як адвоката, могли допустити до виконання обов'язків виключно після прийняття рішення про це міністром юстиції [3, с. 23].

Тимчасове положення про адвокатський порядок було прийнято 16 серпня 1849 р. Як слушно зауважував М. В. Никифорак, вказаний нормативно-правовий акт став першим законом, який по суті мав відношення тільки до адвокатури зі сферою поширення на всю Австрійську монархію [4, с. 79], зокрема поширювало свою чинність і у Галичині. Цю думку поділяє й Ірина Василик [5]. Тимчасове положення про адвокатський порядок від 1849 р. (далі – Тимчасове положення) було схвалено імператором Францом Йосифом 16 серпня 1849 року в його резиденції Шенбрунн у Відні [6, с. 15]. Деякі дослідники, зокрема О. А. Дешевий називав цей документ «Тимчасовим положенням про адвокатів» від 16.08.1849 р. (Rechtsanwaltsordnung, RAO) [7, с. 561]. І якщо з українським відповідником ще можна погодитися, то оригінал німецькою мовою мав назву: «Provisorische Advocaten-Ordnung», що вказує на його нестійкий та тимчасовий характер.

Ст. 1 Тимчасового положення 1849 р. залишала правило про те, що адвокати признавалися австрійським міністром юстиції. Міністр більше не був зобов'язаний дотримуватися встановленої раніше кількості адвокатських посад, а мав право вирішувати питання щодо їх збільшення або зменшення, а також розглядати заяви про надання адвокатських посад у місцевостях, де їх не було. Це питання вирішувалося після отримання висновку відповідного апеляційного суду (Вищого крайового суду) та адвокатської палати відповідного округу [8, с. 3]. Як зазначає В. Макарчук, збільшення кількості адвокатів «суттєво зменшило гонорари адвокатів, хоча й розширило коло клієнтів» [9, с. 15].

Тимчасове положення 1849 р. також закріпило створення адвокатських палат, як органів самоврядування зі своїми функціями та компетенцією. Адвокатська палата складалася з усіх адвокатів, які мають місце проживання в межах округу одного крайового суду. За згодою міністра юстиції адвокати з кількох крайових судових округів могли об'єднуватися в одну палату [10, с. 3].

Як було передбачено ст. 4 Тимчасового положення [11, с. 3–4], до компетенції адвокатської палати належать такі питання:

а) ухвалення власного регламенту та регламенту комітету, визначення його компетенції;

б) обрання президента палати, який головує також у постійному комітеті, а також членів комітету (які виконували свої обов'язки безоплатно) та визначення їхньої кількості. Водночас вибори президента палати та членів комітету проводилися строком на один рік абсолютною більшістю голосів. Результати виборів і визначена компетенція комітету негайно повідомлялися апеляційному суду, який, своєю чергою, інформував про це міністерство юстиції та всі нижчі суди округу палати;

в) затвердження бюджету доходів і витрат палати, а також перевірка відповідних рахунків;

г) надання висновків щодо призначення адвокатських посад (відповідно до ст. 1), а також щодо пропозицій про усунення або звільнення адвокатів (ст. 20);

г) щорічне обрання комісарів із числа адвокатів для участі у кваліфікаційних іспитах, які залучалися головою апеляційного суду (ст. 14);

д) підтримання честі та гідності адвокатської професії;

е) подання законодавчих пропозицій. Цей пункт є дуже цікавим, оскільки органу адвокатського самоврядування надавалося право ініціювати внесення змін до законодавства тогочасної монархії.

Заслужує на увагу і той факт, що Тимчасове положення 1849 р. також закріплювало створення постійних комітетів. Цей підрозділ формувався з числа членів адвокатської палати та розташовувався разом із нею у приміщенні крайового суду. Постійний комітет мав у своєму складі не менше 5-ти осіб (президент палати адвокатів та обрані нею члени), а до його компетенції входили:

а) нагляд за кандидатами, які претендували стати адвокатами та працювали у межах округу палати;

б) призначення безоплатних представників для бідних сторін та надання висновків щодо їх звільнення [12, с. 4].

Тимчасове положення 1849 р. також визначало і форми офіційної кореспонденції адвокатської палати та її комітету. Так, листування цих самоврядних органів адвокатів з апеляційними судами, міністерством юстиції та верховним судом здійснювалося у формі звітів, а з іншими судовими установами, адвокатами та сторонами – у формі листів. Позитивним моментом був той, що таке листування з органами державної влади звільнялося від будь-яких поштових витрат та необхідності сплати гербового збору [13, с. 4–5].

Ст. 8 Тимчасового положення 1849 р. передбачала поступове створення адвокатських палат у визначених урядом містах. До моменту їх фактичного заснування функції цих органів залишалися в компетенції судів [14, с. 5]. Це ще раз засвідчило поступовий перехід адвокатського самоврядування від судової влади до незалежних професійних інституцій.

Ст. 9 Тимчасового положення 1849 р. регламентувала право адвокатів на представництво у цивільних справах у межах усього округу відповідного апеляційного суду, де вони мали місце проживання. У кримінальних справах це питання залишалося відкритим, оскільки передбачалося його окреме законодавче врегулювання [15, с. 5]. Отож юрисдикція адвокатів значно розширювалася порівняно з попередніми нормами.

Умови допуску до адвокатської діяльності були закріплені у ст. 10 Тимчасового положення 1849 р. Зокрема Тимчасове положення встановлювало чотири основні вимоги: австрійське громадянство, повноліття, бездоганну репутацію та підтвердження кваліфікації складанням адвокатського або фіскального іспиту. Додатково, ст. 11 Тимчасового положення 1849 р. визначала, що особи, які вже мали право

представництва сторін у судах (*Justiziäre*), могли отримати адвокатський статус навіть без складання цих іспитів, якщо відповідали іншим вимогам [16, с. 5–6].

Питання адвокатських іспитів деталізувалися у ст. 12–17 Тимчасового положення 1849 р. Кандидати мали подати заяви до апеляційного суду, підтвердивши наявність наукового ступеня доктора права, а також проходження трирічної практики (після отримання ступеня доктора) або п'ятирічного стажування після завершення юридичної освіти на відповідному факультеті. При цьому, всі університети вважалися рівними [17, с. 7]. Важливою поступкою було положення ст. 13 Тимчасового положення 1849 р., яке до 31 грудня 1850 р. дозволяло суддям, які бездоганно виконували свої обов'язки протягом п'яти років, складати адвокатський іспит [18, с. 6]. Це свідчило про намір австрійської влади інтегрувати досвідчених юристів до кола адвокатів.

Процедура проведення іспитів була чітко врегульована. Ст. 14 Тимчасового положення 1849 р. передбачала створення адвокатської кваліфікаційної комісії при апеляційному суді у складі голови (члена суду), двох суддів та двох адвокатів. Відповідно до ст. 15 Тимчасового положення 1849 р., бути присутніми на іспитах могли судді, прокурори, адвокати та доктори права. Перевірка знань включала оцінювання компетентності в цивільному та кримінальному праві (ст. 16), а за результатами іспиту визначалася лише придатність або непридатність кандидата до адвокатської діяльності, без виставлення балів (ст. 17) [19, с. 6–7]. Все-таки можемо побачити небажання Австрійської монархії відійти від стандарту суддівського нагляду та контролю за адвокатами навіть на початковому етапі – складення іспитів кандидатами. Примітно, що адвокат повинен був розпочати свою професійну діяльність протягом трьох місяців з моменту його призначення. В іншому випадку він втрачав таке право [20, с. 7].

Важливою новацією Тимчасового положення було встановлення дисциплінарного нагляду за адвокатами, що регулювалося ст. 20 Тимчасового положення 1849 р. Контроль здійснювали апеляційні (вищі крайові) суди, які мали виключне право ініціювати дисциплінарне провадження. У разі необхідності тимчасового усунення або звільнення адвоката, апеляційний суд очікував на висновок адвокатської палати, а потім передавав справу до Верховного суду. Додатково, в разі дисциплінарних проступків, передбачалося накладення доган або штрафів відповідно до чинної судової юрисдикції [21, с. 7–8]. І знову ми бачимо приклад нормативного регулювання судового контролю за роботою адвоката та його статусу.

Не менш значущим було положення ст. 19 Тимчасового положення 1849 р., згідно з яким рішення про надання безоплатної правової допомоги залишалося в компетенції суду. Однак вибір адвоката для такої діяльності здійснював постійний комітет адвокатської палати, що засвідчувало посилення ролі адвокатського самоврядування. Якщо адвокат подавав заяву про звільнення від безоплатного представництва, суд запитував висновок адвокатської палати перед ухваленням власного рішення [22, с. 7].

Завершальною нормою було положення ст. 21 Тимчасового положення 1849 р., що закріплювало чинність усіх попередніх законодавчих актів, які регулювали адвокатську діяльність і не були змінені Тимчасовим положенням [23, с. 8]. Це засвідчило той факт, що реформа інституту адвокатури в Австрійській монархії 1849 р. мала дещо поступовий характер, а це, своєю чергою, дозволяло уникнути різких змін у правовій системі.

На підставі аналізу Тимчасового положення можна виокремити його такі позитивні ознаки:

- акріплення основ правової професії, чітке визначення вимог до адвокатів;
- створення адвокатських палат як органів самоврядування. Крім того, створення постійних комітетів при цих палатах, які мали свою окрему компетенцію;
- запровадження кваліфікаційного іспиту з доволі жорсткими умовами задля підвищення рівня професійності адвокатів;
- встановлення дисциплінарного нагляду для забезпечення дотримання норм професійної етики;
- надання права на безоплатну правову допомогу та врегулювання її порядку.

Негативні ознаки Тимчасового положення про адвокатський порядок 1849 р.:

- тимчасовий характер документа, що не гарантував стабільності адвокатури, як інституту;
- обмеження адвокатської юрисдикції у кримінальних справах;
- великий вплив судів на адвокатуру, зокрема в питаннях як складення кваліфікаційних іспитів, так і її роботи та дисциплінарної відповідальності кожного з адвокатів зокрема;
- відсутність детальної регламентації етичних норм та стандартів поведінки адвокатів.

Австрійське Тимчасове положення про адвокатський порядок 1849 р. відзначалося поступовістю в запровадженні нових норм, що дозволило уникнути різких змін у правовій системі та забезпечити стабільність адвокатської діяльності в умовах реформаторських перетворень. Воно суттєво розширило права адвокатів, зокрема в цивільних справах, що стало важливим кроком до формування більш автономної і професійної адвокатури. Встановлення адвокатських палат як органів самоврядування та їх поступове втілення в життя, згідно з Тимчасовим положенням, мало велике значення для розвитку адвокатської професії та забезпечення її незалежності. Введення обов'язкових адвокатських іспитів та запровадження дисциплінарного нагляду за адвокатами стали важливими кроками для підвищення професіоналізму адвокатів, підтримання етики та високих стандартів цієї професії. Отже, австрійське Тимчасове положення 1849 р. стало важливим етапом у розвитку адвокатури, заклавши основи для професіоналізму, етики та незалежності цього важливого інституту.

Список використаних джерел

1. Бойко І. Й. Галичина у державно-правовій системі Австрії та Австро-Угорщини (1772–1918) : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка 2017. С. 172.
2. Лициняк В. Українські адвокатські апліканти в Галичині. *Ювілейний альманах Союзу Українських Адвокатів у Львові*. Львів, 1934. С. 109.
3. Гловацький І. Ю., Гловацький В. І. Українські адвокати Східної Галичини (кінець XVIII – 30-ті роки XX ст.). Львів, 2004. С. 23.
4. Никифорак М. В. Адвокатура на Буковині в період її перебування у складі Австрії. *Адвокатура України: історія та сучасність* : матеріали Всеукр. круглого столу. Київ ; Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2013. С. 79.
5. Василик І. Б. Адвокатська етика та дисциплінарна відповідальність адвокатів у імперський період. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/advokatska-etyka-ta-dystsyplinarna-vidpovidalnist-dvokativ-u-imperskyj-period> (дата звернення: 26.03.2025).
6. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).

7. Дешевий О. А. Генеза становлення та розвитку адвокатської діяльності на українських територіях за часів литовського та австрійського панування. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/12/92.pdf> (дата звернення: 26.03.2025).
8. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
9. Макарчук В. С. До питання оплати праці юристів, зайнятих адвокатською практикою, в Україні: історико-правова ретроспектива. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/-file/viewByFileId/689887> (дата звернення: 26.03.2025).
10. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
11. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
12. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
13. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
14. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
15. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
16. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
17. Дурнов Є. С. Правове забезпечення адвокатської діяльності на українських землях у складі Австро-Угорської імперії наприкінці XIX ст. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/-file/viewByFileId/735462.pdf> (дата звернення: 26.03.2025).
18. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
19. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
20. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
21. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
22. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).
23. Provisorische Advocaten-Ordnung. URL: <https://onb.digital/result/102DEBE3> (дата звернення: 26.03.2025).

References

1. Bojko, I. J. (2017). *Halychyna u derzhavno-pravovij systemi Avstrii ta Avstro-Uhorschyny (1772–1918) : navch. posibnyk*. L'viv : LNU im. Ivana Franka, 172.
2. Lytsyniak, V. (1934). *Ukrains'ki advokats'ki aplikanty v Halychyni. Yuvilejnyj al'manakh Soiuzu Ukrains'kykh Advokativ u L'vovi*. L'viv, 109.
3. Hlovats'kyj, I. Yu., Hlovats'kyj, V. I. (2004). *Ukrains'ki advokaty Skhidnoi Halychyny (kinets' XVIII – 30-ti roky KhKh st.)*. L'viv, 23.
4. Nykyforak, M. V. (2013). *Advokatura na Bukovyni v period ii perebuvannia u skladi Avstrii. Advokatura Ukrainy: istoriia ta suchasnist' : materialy Vseukr. kruhloho stolu*. Kyiv ; Ternopil' : TNPU im. V. Hnatiuka, 79.

5. Vasylyk, I. B. *Advokats'ka etyka ta dystsyplinarna vidpovidal'nist' advokativ u impers'kyj period*. Retrieved from : <https://www.hsa.org.ua/blog/advokatska-etyka-ta-dystsyplinarna-vidpovidalnist-advokativ-u-imperskyj-period> (data zvernennia: 26.03.2025).
6. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
7. Deshevyj, O. A. *Geneza stanovlennia ta rozvytku advokats'koi diial'nosti na ukrains'kykh terytoriiakh za chasiv lytovs'koho ta avstrijs'koho panuvannia*. Retrieved from : <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/12/92.pdf> (data zvernennia: 26.03.2025).
8. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
9. Makarchuk, V. S. *Do pytannia opłaty pratsi iurystiv, zajniatykh advokats'koiu praktykoiu, v Ukraini: istoryko-pravova retrospektyva*. Retrieved from : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/689887> (data zvernennia: 26.03.2025).
10. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
11. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
12. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
13. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
14. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
15. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
16. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
17. Durnov, Ye. S. *Pravove zabezpechennia advokats'koi diial'nosti na ukrains'kykh zemliakh u skladi Avstro-Uhors'koi imperii naprykintsi KhIKh st.* Retrieved from : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/735462.pdf> (data zvernennia: 26.03.2025).
18. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
19. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
20. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
21. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
22. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).
23. *Provisorische Advocaten-Ordnung*. Retrieved from : <https://onb.digital/result/102DEBE3> (data zvernennia: 26.03.2025).

AUSTRIAN PROVISIONAL REGULATION ON THE BAR PROCEDURE OF 1849: CONTENT AND HISTORICO-LEGAL CHARACTERISTICS

Oleg Shtynda

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: oleg.shtynda@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-3986-3019*

The article analyzes the content of the Provisional Regulation on the Bar Procedure of August 16, 1849. It is noted that its adoption in the Austrian Empire was an important stage in the reform of the bar. The procedure for creating bar chambers, the conditions for admission to the bar, the requirements for candidates for bar status, as well as the procedure for conducting bar exams are described. The issues of disciplinary supervision and free legal aid, which were enshrined in the Provisional Regulation of 1849, are separately considered.

It is shown that the Provisional Regulation of 1849 regulated the right of lawyers to represent in civil cases within the entire district of the relevant court of appeal where they had their place of residence. In criminal cases, this issue remained open, since it was envisaged to be regulated separately by law. This indicated that the jurisdiction of attorneys was significantly expanded compared to the previous norms.

It is emphasized that the conditions for admission to the bar were enshrined in Article 10 of the Provisional Regulation of 1849. In particular, the Provisional Regulation established four main requirements: Austrian citizenship, majority, impeccable reputation and confirmation of qualifications by passing the bar or fiscal examination. Additionally, Article 11 of the Provisional Regulation of 1849 determined that persons who already had the right to represent parties in courts (Justiziäre) could obtain the status of attorney even without passing these examinations, if they met other requirements.

It is noted that the issues of bar exams were detailed in Articles 12-17 of the Provisional Regulations of 1849. Candidates had to submit applications to the court of appeal, confirming the availability of the scientific degree of Doctor of Laws, as well as the completion of a three-year practice (after receiving the doctorate) or a five-year internship after completing legal education at the relevant faculty. At the same time, all universities were considered equal. An important concession was the provision of Article 13 of the Provisional Regulations of 1849, which until December 31, 1850 allowed judges who had performed their duties flawlessly for five years to take the bar exam. This indicated the intention of the Austrian authorities to integrate experienced lawyers into the circle of attorneys. It is established that the procedure for conducting the exams was clearly regulated. Article 14 of the Provisional Regulations of 1849 provided for the creation of a barrister qualification commission at the court of appeal consisting of a chairman (member of the court), two judges and two attorneys. According to Article 15 of the Provisional Provisions of 1849, judges, prosecutors, attorneys and doctors of law could attend the exams. The knowledge test included an assessment of competence in civil and criminal law (Article 16), and the results of the exam determined only the suitability or unsuitability of the candidate for the practice of law, without assigning any points (Article 17). Still, we can see the reluctance of the Austrian monarchy to deviate from the standard of judicial supervision and control over advocates even at the initial stage – the candidates passing the exams. It is noteworthy that the attorney had to begin his professional activity within three months from the moment of his appointment. Otherwise, he lost this right.

An important innovation of the Provisional Regulation was the establishment of disciplinary supervision over attorneys, which was regulated by Article 20 of the Provisional Regulation of 1849. Control was exercised by the appellate (higher regional) courts, which had the exclusive right to initiate disciplinary proceedings. In the event of the need for Provisional removal or dismissal of an attorney, the appellate court waited for the conclusion of the bar association, and then transferred the case to the Supreme Court. Additionally, in the case of disciplinary offenses, it was envisaged to impose reprimands or fines in accordance with the current judicial jurisdiction.

Keywords: Provisional Regulation of 1849, attorney activity, bar associations, bar exams, disciplinary liability, legal reform, Austrian Empire.

*Стаття: надійшла до редакції 22.03.2025
прийнята до друку 22.05.2025*